

NAUJAI STUDIJAS BAIGUSIŲ IR ĮSIDARBINUSIŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOSE RADIOLOGIJOS TECHNOLOGŲ INTEGRACIJA DARBO RINKOJE

Darija Krištaponytė¹, Ingrida Viliušienė¹, Aurika Vanckavičienė^{1,2}

¹Kauno kolegija, ²Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

Anotacija. Užsienio literatūroje jau daugelį metų mokslininkai tiria sveikatos priežiūros sričių specialistų adaptacinį periodą ir jo patirtis, įvardindami, kad didelė dalis naujai kvalifikaciją įgijusių asmenų patiria realybės šoką ir svarsto apie galimybę keisti savo darbą specifika. Nuo 2015 metų Lietuvoje radiologijos technologo profesija įgyjama aukštojoje mokykloje baigus radiologijos studijų programą, taigi pirmieji absolventai darbo rinkoje – tik penkeri metai. Šiuo tyrimu buvo siekiama atskleisti, kokios naujai studijas baigusiu ir įsidarbinusiu sveikatos priežiūros įstaigose radiologijos technologų patirtys. Tyrimo objektu pasirinktos naujai studijas baigusiu ir įsidarbinusiu sveikatos priežiūros įstaigose radiologijos technologų integracijos darbo rinkoje patirtys. Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą ir uždavinius, panaudoti literatūros analizės pusiau struktūruotas interviu ir turinio analizės metodus. Išsiaiškinta, kad pradėjusių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką sudaro profesinė ir socialinė adaptacijos. Didžioji dalis naujai pradėjusių dirbti radiologijos technologų turėjo paskirtus mentorius, sulaukė pagalbos ir paramos, o pagrindiniais sunkumais įvardino – žinių stoką, patirties trūkumą bei atsakomybę. Nepaisant to, kad susidūrė su stresu, baime ir nepasitikėjimu savimi, visi radiologijos technologai rinkęsi šią profesiją pakartotinai.

Reikšminiai žodžiai: radiologijos technologai, adaptacija, realybės šokas.

Įvadas

Požiūris į būsimą studento darbą formuojasi dar studijų metu, todėl pirmosios patirtys profesijoje gali turėti įtakos tolimesniai karjeros keliui ir pasirinkimui sieti gyvenimą su konkrečia specialybe (Naylor, 2014). 2018 metais Lietuvos medicinos norma MN 163:2018 „Radiologijos technologas“ patvirtinta, jog nuo 2015 metų radiologijos technologo (RT) profesija įgyjama tik aukštojoje mokykloje baigus radiologijos studijų programą. Pirmieji radiologijos studijų programos absolventai darbo rinką papildė 2017 metais, taigi šios profesijos naujumas ir anksčiau Lietuvoje netyrinėtos, radiologijos technologų patirtys integruojantis į darbo rinką, rodo šio straipsnio aktualumą ir naujumą.

Tyrimo objektas. Naujai studijas baigusiu ir įsidarbinusiu sveikatos priežiūros įstaigose radiologijos technologų integracijos darbo rinkoje patirtys.

Tyrimo problema. Kokios naujai studijas baigusiu ir įsidarbinusiu sveikatos priežiūros įstaigose radiologijos technologų patirtys adaptacijos laikotarpiu?

Tyrimo tikslas. Atskleisti naujai studijas baigusiu ir įsidarbinusiu sveikatos priežiūros įstaigose radiologijos technologų integracijos darbo rinkoje patirtis.

Tikslui pasiekti išsikelti **tyrimo klausimai:**

- teoriškai paaiškinti naujai pradėjusių dirbti radiologijos technologų integracijos ypatumus;
- atskleisti pradėjusių dirbti radiologijos technologų integracijos į darbo rinką patirtis;

- atskleisti naujai įsidarbinusiu radiologijos technologų emocinę būseną adaptacijos laikotarpiu.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros analizė. Kokybinis tyrimo metodas: pusiau struktūruotas interviu ir turinio analizė.

Darbuotojo adaptacijos samprata ir procesas

Adaptacijos terminas taikomas įvairiai bei plačiai skirtingose mokslo šakose, skirtingais konceptais bei siekiant paaiškinti skirtingus reiškinius. Darbuotojo adaptacija dažniausiai suprantama kaip bendrosios ir techninės informacijos naujam darbuotojui suteikimas, informavimas apie būsimas pareigas, darbo vietą suteikiančią įmonę, supažindinimas su administracija ir kolektyvu. Profesinė darbuotojo adaptacija organizacijoje apibrėžiama kaip pagalba darbuotojui susipažinti ir priimti organizacijos jam keliamus lūkesčius, savo naujas pareigas, organizacijos vertybes ir darbo modelį. Socialinio aspekto adaptacija daugiau apibūdinama kaip darbuotojo požiūrio ir elgesio modelio kūrimas, komandinio darbo normų bei taisyklių priėmimas, susipažinimas su įmonės kultūros elementais (Gajda, 2015a; Žydžiūnaitė ir Jonušienė, 2004).

Gajda (2015a) teigia, jog adaptacijos sėkmė darbo vietoje priklauso tiek nuo asmens turimų konkrečių savybių, tiek nuo organizacijos, kurioje pastarasis įsidarbina. Darbuotojo adaptavimo procesas organizacijoje gali būti vykdomas formaliais arba neformaliais būdais. Frolenoka ir Dukule (2017) pabrėžia, jog profesinė adaptacija

pirmą kartą įsidarbinusiems gali skatinti priimti esminius pasirinkimus, susijusius su profesijos pasirinkimu ir profesiniu keliu, kelti motyvacijos lygį ir turėti įtakos darbo kokybei. Nuo to, kokia sėkminga darbuotojo adaptacija organizacijoje, tiesiogiai priklauso naujo darbuotojo darbo efektyvumas ir laikas, kurį jis išdirbs toje įmonėje.

Sveikatos priežiūros sektoriaus darbuotojų integracija ir adaptacija darbo rinkoje

Jau keletą dešimtmečių sveikatos priežiūros specialistų integravimasis į darbo rinką laikomas svarbiu tyrimų objektu (Decker, 2009). Literatūroje plačiai nagrinėjamos bendrosios praktikos slaugytojų ir akušerių adaptacijos laikotarpio patirtys ir motyvai keisti profesiją.

Realybės šoko sąvoka pirmą kartą paminėta Kramer 1974 m., siekiant apibūdinti naujai į darbo rinką įsiliejusių bendrosios praktikos slaugytojų patirtį, sąlygojusią jų sprendimą palikti šią karjerą ir darbą sveikatos priežiūros įstaigose. Negatyvi patirtis adaptuojantis naujoje darbo vietoje ir realybės šoko potyris lemia perdėtą klaidų baimę, nepasitikėjimą savimi ir socialinės adaptacijos nesėkmę. Autoriai teigia, jog mentoriaus paskyrimas bei galimybės mokytis sudarymas sumažina studento negatyvią, vaidmens į profesionalų darbuotoją pasikeitimo patirtį ir realybės šoką (Gaudan, 2018; Zhang, 2016).

Naujai studijas baigusiu radiologijos technologų adaptacija darbo rinkoje

Literatūroje plačiai nagrinėjamos bendrosios praktikos slaugytojų ir akušerių patirtys, tačiau nėra daug informacijos apie radiologijos technologų adaptacijos darbo rinkoje patirtis. Tyrimas atskleidė, jog nepaisant įgytos patirties mokantis darbo, kaip kvalifikuoto profesionalo realybė, buvo pati sunkiausia patirtis, kurią pastebėjo tyrimo dalyviai. Naylor 2014 m. taip pat plačiai nagrinėjo neseniai kvalifikaciją įgijusių ir įsidarbinusių radiologijos technologų lūkesčius ir patirtis. Ji išskyrė, kad pagrindiniai naujai įsidarbinusių radiologijos technologų patiriami sunkumai: viršvalandžiai, įsitvirtinimas nusistovėjusiose grupėse, profesinio identiteto ir pasitikėjimo stoka, tačiau išvadose nenurodoma, jog radiologijos technologai patiria realybės šoką. Harvey – Lloyd ir kt. 2019 m. atliktas tyrimas atskleidžia, jog įsidarbinę ir į naują aplinką patekę radiologijos technologai pirmuosius tris darbo mėnesius apibūdina kaip labai sudėtingą, bauginantį laikotarpį. Tyrimo išvadose pateikiama, jog aštuoni iš devynių dalyvių patyrė realybės šoką, kuri, anot Harvey-Lloyd ir kt. (2019),

daugiausiai lėmė nepažįstama darbo aplinka ir patirties trūkumas. Chipere ir Nkosi 2019 m. atliktas tyrimas Durbane, Pietų Afrikoje taip pat nurodo, jog dauguma dalyvių susiejo savo pirmą patirtį darbo vietoje su realybės šoko sąvoka.

Lyginant su kitomis sveikatos priežiūros sritimis, radiologijos technologų perėjimas nuo studento iki kvalifikuoto darbuotojo literatūroje mažai aprašomas. Trys iš keturių nagrinėtų užsienio autorių darbų nurodo, jog įsidarbinę radiologijos technologai patiria realybės šoką. Lietuvoje trūksta duomenų apie šį reiškinį ir asmenų patirtis jiems pereinant nuo studento iki savarankiškai dirbančio profesionalo.

Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimas atliktas 2019 m. balandžio mėn., naudojant pusiau struktūrizuotą interviu. Tyrimas buvo vykdomas nuotoliniu būdu pasitelkiant „Skype“ internetinės telefonijos programą. Vykdyti 8 individualūs interviu, kurių pokalbių trukmės vidurkis – 28 minučių. Tyrimo dalyviai: ne anksčiau kaip prieš trejus metus studijas baigę ir dirbantys radiologijos technologai.

Tiriant radiologijos technologų patirtis jų adaptaciniu laikotarpiu įsidarbinus, buvo naudojamas *kokybinis tyrimo metodas* ir suformuotas pusiau struktūruoto interviu klausimynas, kuris buvo paruoštas laikantis visų tyrimo etikos principų. Informantai prieš interviu buvo supažindinami su atliekamo tyrimo turiniu, dalyvių pasirinkimo kriterijais ir metodais, kaip bus užtikrintas jų anonimiškumas bei konfidencialumas. Gauti kokybinio tyrimo duomenys surinkti teksto pavidalu. Siekiant užtikrinti informantų privatumą, tiriamieji įvardinti kodais nuo A–1 (pirmas informantas) iki A–8 (aštuntas informantas). Visi informantai tyrime dalyvavo savanoriškai.

Tyrimo klausimynas suskirstytas į 3 dalis. Pirmoji klausimyno dalis skirta išsiaiškinti informantų demografiniams duomenims, antroji – patirtis adaptuojantis naujoje darbo vietoje ir trečioje siekiama išsiaiškinti kitų asmenų suteiktą paramą tyrimo dalyviams.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Didžioji dalis tyrime dalyvavusių informantų buvo moterys (1 lentelė). Visi informantai studijas baigė per 3 metus. Šeši jų dirba radiologijos technologais visu etatu, du informantai – 1,25 etato. Tik 1 informantas įvardino, jog įsidarbino ne iš karto „...po pusės metų...“, 7 informantai nurodė, jog įsidarbino iš karto po studijų baigimo.

1 lentelė. Informantų sociodemografiniai duomenys

Informantai	Lytis	Studijų baigimo metai	Išsilavinimas	Darbo krūvis (etatais)	Įsidarbinimas po studijų baigimo
A-1	Moteris	2019	Aukštasis neuniversitetinis	1	„Iš karto.“
A-2	Moteris	2019	Aukštasis neuniversitetinis	1	„Iš karto.“
A-3	Vyras	2018	Aukštasis universitetinis	1	„Tuoj po studijų baigimo.“
A-4	Moteris	2018	Aukštasis universitetinis	1	„Po pusės metų.“
A-5	Vyras	2018	Aukštasis neuniversitetinis	1,25	„Iš karto.“
A-6	Vyras	2018	Aukštasis universitetinis	1	„Tuoj po diplomo įteikimo.“
A-7	Moteris	2019	Aukštasis neuniversitetinis	1	„Iš karto po studijų baigimo.“
A-8	Moteris	2017	Aukštasis neuniversitetinis	1,25	„Iš karto po studijų.“

Radiologijos technologų socialinės adaptacijos procesas

Nagrinėjant naujai įsidarbinusio asmens socialinę adaptaciją pastebėta, jog adaptacijos procesas apima darbuotojo supažindinimą su tokia bendrine informacija apie darbą kaip: darbo tvarkos taisyklės, pareiginiai nuostatai, darbo vieta,

darbo organizavimo principais bei darbuotojo supažindinimą su vadovybe bei kolektyvu. Dažniausiai ši adaptacijos procesą naujas darbuotojas vykdo kartu su paskirtu mentoriumi. Siekiant atskleisti radiologijos technologų patirtis šio proceso metu, informantų buvo klausama, kiek laiko jie dirbo mentoriaus priežiūroje (2 lentelė).

2 lentelė. Naujai įsidarbinusių radiologijos technologų darbas mentoriaus priežiūroje

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Darbas mentoriaus priežiūroje	Paskirtas mentorius	„...visiškai savarankiškai pradėjau dirbti po kokių 2–3 mėnesių.“ (A – 1)
		„...po trijų ar dviejų mėnesių mokymų.“ (A – 2)
		„Po trijų mėnesių.“ (A – 3)
		„Maždaug du mėnesius.“ (A – 5)
		„Pirmas dvi savaites.“ (A – 7)
		„Apie mėnesį.“ (A – 8)
	Nepaskirtas mentorius	„Po supažindinimų su darbo vieta bei kolektyvu man nepaskyrė mentoriaus.“ (A – 4)
	„Darbo vietoje neturėjau paskirto konkretaus mentoriaus.“ (A – 6)	

Tyrimo metu pastebėta, jog dviem informantams mentorius nebuvo paskirtas. Tačiau likę 6 informantai nurodė, jog adaptacinio periodo metu jie turėjo paskirtą mentorių. Tyrimo dalyviai, kurie turėjo paskirtą mentorių, nurodė, kad mentorius jiems padėjo nuo dviejų savaičių iki 3 mėnesių. Kaip alternatyva asmeniniam ir profesiniam augimui adaptacijos metu galėtų būti kolegų tarpusavio santykiai (Naylor, 2014). Šie santykiai gali suteikti galimybę sumažinti mentoriaus trūkumą ir padėti taip pat sėkmingai išpildyti darbuotojo adaptaciją. Pateikus klausimą apie sulauktą kolegų palaikymą adaptacijos periodu, visi informantai vieningai nurodė, kad palaikymo ir pagalbos iš kolegų jie sulaukė pakankamai.

Radiologijos technologų adaptacijos patirtys

Chipere ir Nkosi 2019 m. atliktas tyrimas išskyrė 4 pagrindines temas, nusakančias radiologijos technologų patiriamą realybės šoką adaptaciniu periodu: padidėjusi atsakomybė, padidėjęs darbo krūvis, nuvertinimas noras pasitraukti iš profesijos. Siekiant suprasti RT patirtis adaptaciniu laikotarpiu, informantai buvo paprašyti įvardinti, su kokiais sunkumais susidūrė pradėję dirbti savarankiškai (3 lentelė).

3 lentelė. Radiologijos technologų savarankiško darbo sunkumai po adaptacinio laikotarpio

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Savarankiško darbo sunkumai	Atsakomybės prisiėmimas	„...susitvarkyti su situacijomis, kai tu esi vienas <...> ir niekas tau nepatars, nepadės.“ (A – 1)
		„...susitaikyti, kad visa atsakomybė yra paskirta tau.“ (A – 8)
	Patirties trūkumas	„Kai mane paliko vieną, tada prasidėjo labai nespecifiniai tyrimai. Manau, man labai tada nepasisekė.“ (A – 2)
		„Sunkiausia buvo padaryti pilvo ir dubens tyrimus savarankiškai, nes tai buvo tyrimai, kurių nebuvo daug daręs.“ (A – 3)
		„...prisiminti visą informaciją, kurią gavau iš mentoriaus.“ (A – 5)
		„...kiek sunkiau buvo prisiminti visas guldymų pozicijas.“ (A – 6)
		„...nežinoti, ar nieko nenutiks tokio, ko tu nemoki.“ (A – 4)
	Nepasitikėjimas savimi	„...psichologiškai perlipti per save injekuojant pacientui kontrastinę medžiagą.“ (A – 7)

Dažniausiai tyrimo dalyviai kaip pagrindinį sunkumą nurodė patirties trūkumą (5 teiginiai), taip pat atsakomybės prisiėmimą už teikiamą paslaugą (2 teiginiai) bei nepasitikėjimą savimi (1 teiginys).

Interviu metu tiriamųjų buvo teiraujamasi, kokius patarimus jie duotų naujai įsidarbinusiems radiologijos technologams siekiant palengvinti jų

adaptaciją. Dažniausiai informantai nurodė, jog svarbiausia įsidarbinus gilinti žinias ir įgyti kuo daugiau patirties dirbant mentoriaus priežiūroje (5 teiginiai). Kad svarbiausia išlaikyti pozityvius santykius su kolegomis, paminėjo 3 informantai (4 lentelė).

4 lentelė. Radiologijos technologų patarimai sklandžiai ir sėkmingai adaptacijai

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Radiologijos technologų patarimai būsimiems specialistams	Žinių gilinimas	„<...> nuo pat pradžių labai rimtai ir stengtis kuo daugiau pasiimti iš savo kolegų ir iš to adaptacinio laikotarpio.“ (A – 1)
		„Rodyti kuo daugiau susidomėjimo <...> viskuo ir tada tau visi patars, pasakys, padės ir viskas bus labai gerai.“ (A – 2)
		„Nebijoti būti smalsiam, domėtis, klausti.“ (A – 3)
		„Nebijoti klausti, būti žingeidiems, domėtis, eiti į kursus įvairius, kelti kvalifikaciją.“ (A – 5)
		„Visada atsiradus progai gilinti žinias, atkreipti dėmesį į gydytojų radiologų ir kolegų, turinčių daugiau patirties, pastabas.“ (A-7)
	Pozityvūs santykiai su kolegomis	„<...> manau, svarbiausia yra susidraugauti su kolegomis ir semtis iš jų kuo daugiau žinių, tada bus lengviau per adaptacinį laikotarpį.“ (A – 4)
		„Susibendrauti su kolegomis ir kuo daugiau viskuo domėtis, klausinėti, tada ir adaptacija bus sėkminga.“ (A – 6)
		„Manau, kad svarbiausia yra žinoti, kurioje srityje nori dirbti, o tada atrasti kolektyvą, kuriame būtų smagu dirbti.“ (A – 8)

Tyrimo metu pastebėta, kad didžioji dalis tiriamųjų (6 informantai) turėjo teigiamą išpūdį apie adaptacijos laikotarpį (5 lentelė). Asmenys, kurie nurodė, jog jų adaptacinė patirtis neigiama (2 teiginiai), susidūrė su stresinėmis situacijomis,

patirties trūkumu ir atsakomybės prisiėmimo sunkumais savarankiško darbo metu. Nepaisant adaptacijos naujoje darbo vietoje patirčių visi informantai nurodė, kad pakartotinai rinktųsi šią profesiją.

5 lentelė. Radiologijos technologų išpūdis apie adaptacinį laikotarpį

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Adaptacinio periodo išpūdis	Teigiamas	„Viskas gerai, buvo įdomu.“ (A – 1)
		„Geras išpūdis iš tikrųjų, nes mane ten labai gerai priėmė, viską tikrai aiškiai, normaliai mokino ir šiaip viskas buvo labai gerai.“ (A – 2)
		„Paliko gerą išpūdį, kitaip nebūčiau pasilikęs aš ten dirbti. Gan daug išmokau adaptacijos periodu.“ (A – 3)
		„Labai teigiamą, turėjau gerą mentorių.“ (A – 5)
		„Gerą, labai patiko pats darbas ir aplinka.“ (A – 6)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
		„Išpūdis tikrai geras, į kolektyvą buvau priimta šiltai, man buvo suteiktos visos sąlygos mokytis, jog pradėjusi dirbti savarankiškai labiau pasitikėčiau savo jėgomis.“ (A – 7)
	Neigiamas	„Buvo labai daug streso, kai nežinodavai, ar gerai atlieki tyrimą, ar tinkamą poziciją parinkai. Tada bandai klausti kolegų arba ieškoti internete, kaip atlikti tinkamai tyrimą“ (A – 4)
		„Man tai buvo šiek tiek stresinis laikotarpis <...>, reikia prisiimti visą atsakomybę, ar tinkamai parinkai tyrimo parametrus, kad tyrimas vyktų sklandžiai, ar gautas vaizdas bus geras, ar negaus žmogus per daug apšvitos.“ (A – 8)

Išvados

1. Naujai pradėjusių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką sudaro profesinė ir socialinė adaptacijos, kurios gali būti vykdomos organizacijose formaliai arba neformaliai. Asmens integracijos darbo vietoje tikslas – save tinkamai identifikavęs darbuotojas.
2. Didžioji dalis radiologijos technologų pradėję dirbti turėjo priskirtą mentorių ir galimybę konsultuotis, o adaptacinis periodas mentoriaus priežiūroje truko iki trijų mėnesių. Pagrindiniai

sunkumai radiologijos technologams integruojantis į darbo rinką – žinių stoka, patirties trūkumas ir baimė prisiimti atsakomybę.

3. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog naujai įsidarbinę radiologijos technologai susiduria su baime ir nepasitikėjimu naujoje darbo vietoje, tačiau teigiamai vertina adaptacijos laikotarpį naujoje darbo vietoje ir visi tyrime dalyvavę informantai šią profesiją rinkęsi pakartotinai.

Literatūra

1. Naylor, M. S. (2014). *The expectations and experiences of newly qualified diagnostic radiographers: daktaro disertacija*, 222.
2. Dėl Lietuvos medicinos normos „Radiologijos technologas“ patvirtinimo. (2018 m. rugpjūčio 6 d. Nr. 163). (2018). *Valstybės žinios*, nr. 18-9201.
3. Gajda, J. (2015). Social and Professional Adaptation of Employees as a Main Factor in Shaping Working Conditions. *Journal of Us-China Public Administration*, 12(10).
4. Žydzūnaitė, V., & Jonušaitė, S. (2004). Socialinio pedagogo profesinė adaptacija mokyklos bendruomenėje: kokybinės diagnostikos rezultatai. *Specialusis ugdymas*. 1(10). 138-148.
5. Gajda, J. (2015). Social and Professional Adaptation of Employees as a Main Factor in Shaping Working Conditions. *Journal of Us-China Public Administration*, 12(10), 789-795. doi: 10.17265/1548-6591/2015.10.006
6. Gajda, J. (2019). Professional Adaptation of New Employees to the Organization. *System Safety: Human – Technical – Facility – Environment*. 1(1), 929-938.
7. Frolenoka, B., & Dukule, O. (2017). Personnel adaptation in the workplace, the quality of working life and subjective well-being. *Information Technologies, Management and Society*, 10 (7), 7-12.
8. Decker, S. (2009). The lived experience of newly qualified radiographers (1950–1985): An oral history of radiography. *Radiography*. 15(1), 72-77.
9. Kramer, M. (1975). Reality Shock: Why Nurses Leave Nursing. *American Journal of Nursing*, 75(5), 891 psl.
10. Gaundan, D., & Mohammadnezhad, M. (2018). Reality Shock: A Transitional Challenge Faced By Intern Nurses at Labasa Hospital, Fiji. *International Journal of Healthcare and Medical Sciences*, 4(9), 158-164.
11. Zhang, Y., Qian, Y., Wu, J., Wen, F., & Zhang, Y. (2016). The effectiveness and implementation of mentoring program for newly graduated nurses: A systematic review. *Nurse Education Today*. 37, 136-144.
12. Harvey-Lloyd, M. J., Morris, J., & Stew, G. (2019). Being a newly qualified diagnostic radiographer: Learning to fly in the face of reality. *Radiography*. 25(3), 63-67.
13. Chipere, A. G. T., & Nkosi, B. P. (2019). Reality shock in radiography: fact or fiction? Findings from a phenomenological study in Durban, South Africa. *BMC Psychology*. 40(7)

INTEGRATION OF NEWLY GRADUATED RADIOLOGY TECHNOLOGISTS IN THE LABOUR MARKET OF HEALTH CARE

Summary

Foreign researchers have been exploring the reality shock phenomenon of newly graduated health care specialist's adaptation for many decades. Radiology technology as a profession that requires a degree is relatively new in Lithuania. First students graduated only in 2015, so in fact, they are only 5 years in the labour market. The theoretical part of the research is based on the method of the analysis of scientific literature. The empirical part of the study is based on qualitative research methods: a semi-structured interview questionnaire. The analysis of the data about the integration in a new work environment reveals that new workers go through social and professional adaptation in the workplace. At the start of their career, most radiographers have been assigned a mentor. All of the respondents recalled support and positive relations with their colleagues. Further investigation of the data shows that radiographers suffer from lack of experience, low self-confidence, and difficulties in taking up new responsibilities. However, the participants in the research evaluate their experience during the integration as positive, and everyone would choose the same profession again.

Keywords: dietetics, competencies, graduates, employers.

Informacija apie autorius

dr. Aurika Vanckavičienė. Kauno kolegijos, Medicinos fakulteto Medicinos technologijų ir dietetikos katedros docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: biomedicina.
El. paštas: aurika.vanckaviciene@go.kauko.lt

Ingrida Viliušienė. Kauno kolegijos Medicinos fakulteto Medicinos technologijų ir dietetikos katedros vedėja, lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: biomedicina.
El. paštas: ingrida.viliusiene@go.kauko.lt

Darija Krištaponytė. LSMU Visuomenės sveikatos fakulteto studentė. Mokslinių tyrimų kryptys: biomedicina.